

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Odwołanie do c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty w sprawie
zniesienia utrakwizacji w szkołach ludowych w Karwinie - Karwina,
12.07.1914 r.

Liczba stron oryginału

8

Liczba plików skanów

9

Liczba plików publikacji

9

Sygnatura/numer zespołu

TR 032.016

Data wydania oryginału

1914

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Do

W y s o k i e j c.k. Ś l ą s k i e j
R a d y S z k o l n e j K r a j o w e j,

w O P A W I E

z prośbą o przedłożenie niniejszego rekursu wraz
z odnośnymi aktami Wysokiemu c.k.Ministerstwu Wy-
znań i Oświaty

w W i e d n i u .

Wysokie c.k.Ministerstwo Wyznań i Oświaty!

Podpisani, przedstawiciele rodziców dzieci szkolnych w Karwinie, wnoszą przeciwko orzeczeniu c.k.Śląskiej Rady Szkolnej krajowej w Opawie L. II-291 - 1 z dnia 29.III.1914 dotyczącemu zniesienia utrakwizacyi

w 5-klasowej szkole ludowej dla chłopców,
w 6-klasowej szkole ludowej na szybie Henryka,
w 5-klasowej szkole ludowej w Karwinie-Granicy,
i w 5-klasowej szkole ludowej w Karwinie-Sowińcu

r e k u r s

z następujących powodów:

W roku 1908 zaprowadziła Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem gminnym w Karwinie i z Wysokim Wydziałem krajowym w Opawie obok dotychczasowego polskiego języka wykładowego w czterech polskich szkołach ludowych (5-kl.szkole dla chłopców, 6-kl.szkole ludowej na szybie Henryka, 5-kl.szkole ludowej w Karwinie-Granicy i 5-kl.szkole ludowej w Karwinie-Sowińcu) także niemiecki język wykładowy wbrew woli rodziców dzieci szkolnych. W czerwcu 1910 r.rodzice ci wnieśli w liczbie 864 (ośmset sześćdziesiąt cztery), reprezentując 1600 (tysiąc sześćset) dzieci szkolnych wspomnianych powyżej czterech szkół ludowych, przedstawienie do Wysokiej c.k.Rady Szkolnej krajowej w Opa-

wie z prośbą o zniesienie nowozaprowadzonego języka niemieckiego, jako drugiego języka wykładowego tych szkół i pozostawienie w nich wyłącznie polskiego języka wykładowego.

C.k.Rada Szkolna krajowa załatwiła to podanie rodziców odmownie, motywując to względami pedagogiczno-dydaktycznymi, ponieważ jej zdaniem „ze względu na zachodzące stosunki wyuczenie się drugiego języka krajowego do dalszego utrzymania młodzieży szkolnej jest koniecznym i zmiany dotychczasowego sposobu podziału nauki w szkołach ludowych w Karwinie nie może się uważać za dogodną”.

Rodzice dzieci, uczęszczających do tych szkół, którym doniesiono o odmownym załatwieniu ich podania, są również tego zdania, że stosunki w Karwinie wymagają, ażeby dziatwa polska wyuczyła się drugiego języka krajowego, to jest niemieckiego, ale uważają sposób nauczania tego języka, jaki zaprowadziła w szkołach karwińskich c.k.Rada Szkolna krajowa, za szkodliwy, niepraktyczny, pedagogicznie ani też ustawowo nieuzasadniony.

Dzieci bowiem, które języka niemieckiego jeszcze nie znają, nie rozumieją nauki, którą wyklada się im w języku niezrozumiałym. Stąd też wynik nauki w poszczególnych przedmiotach obniża się przez wprowadzenie obcego dzieciom języka wykładowego, nauka staje się niezajmującą i nużącą. Zasadę wprowadzenia obcego dzieciom języka wykładowego w szkołach elementarnych potępili wszyscy wybitni pedagodzy i zasada ta nie ma żadnych pomiędzy nimi obrońców.

Zaprowadzając utrakwizację szkół karwińskich, kierowały się czynniki miarodajne względami nie pedagogiczno-dydaktycznymi, lecz politycznymi, gdyż zutrakwizowanie szkoły: a) ułatwiło germanizowanie polskich dzieci szkolnych przez przyzwyczajanie ich do wyłącznego używania języka niemieckiego i do dowolnego zapominania języka ojczystego, b) ułatwiło władzom szkolnym usuwanie z Karwiny narodowo-uświadomionych nauczycieli, a mianowanie na ich miejsce nauczycieli przyznających się do narodowości niemieckiej, nienależycie językowo ukwalifikowanych, c) umożliwiło oddanie tych szkół pod nadzór inspektora szkół niemieckich.

Karwina ma według spisu ludności z roku 1910:

1980 Niemców = 12.08%,
860 Czechów = 5.3 %,
13540 Polaków = 82.6 %.

Wobec tak znikomego procentu Niemców, a aż 82.6% ludności polskiej gminę Karwinę zaliczyć należy do gmin polskich. Zaś potrzeby szkolne Niemców zadowalała w gminie w zupełności publiczna 6-klasowa szkoła niemiecka, do której uczęszczało już w roku 1910 - 487 uczniów, a więc ilość przewyższająca znacznie liczbę dzieci, jaka odpowiadałaby liczbie ludności niemieckiej w Karwinie.

Wobec tego, że w Karwinie istnieje jeszcze osobna prywatna szkoła czeska, do której uczęszczają dzieci rodziców czeskiej narodowości, wreszcie wobec tego, że dzieci rodziców niemieckich uczęszczają do publicznej szkoły niemieckiej, jasne jest, że do szkół utrakwistycznych uczęszczają tylko dzieci ro-

dziców polskich. Ludność niemiecka w Karwinie ma szkołę z językiem wykładowym niemieckim, a nie niemiecko-polskim, zaś w szkołach, do których uczęszczała dzieci polskie wprowadziła Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa zasadę dwóch języków wykładowych, polskiego i niemieckiego, której to zasady nie zastosowała ani w szkole niemieckiej w Karwinie, ani wogóle w żadnej innej niemieckiej na całym Śląsku, pomimo, że Wysokiej c.k.Radzie Szkolnej krajowej powinno chodzić o to, by dzieci szkolne mniejszości niemieckiej w Karwinie poznały drugi język krajowy, którego używa 82% ludności gminy, a 53% ludności w wschodniej części Śląska austriackiego. Wynika z tego, że Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa zasady tej odnośnie do ludności niemieckiej nie uznaje za „pedagogiczno-dydaktyczną”.

Zasada dwóch języków wykładowych w jednej i tej samej szkole, którą w wyżej wymienionych szkołach karwińskich zastosowała Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa, jest sprzeczna z § 3 państwowej ustawy szkolnej z dnia 14.V.1869, nr.62.Dz.rozp. W ten sposób zatem Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa wprowadziła zupełnie nowy, ustawą nieprzewidziany typ szkoły ludowej o dwóch językach wykładowych.

Wprawdzie § 6 tej samej ustawy postanawia, że o języku wykładowym szkoły i nauce drugiego języka rozstrzyga c.k.Rada Szkolna krajowa, ale zarówno w § 3 jak i w § 6 jest mowa wyraźnie tylko o jednym języku wykładowym. Zaś co do uregulowania nauki drugiego języka krajowego to wolno o tem Wysokiej

c.k.Radzie Szkolnej krajowej decydować tylko w ramach ustawy.

Ponieważ na Śląsku niema osobnej ustawy, regulującej naukę drugiego języka krajowego, przeto sprawę tę uregulować należało według § 12.stałego państw.Regulaminu szkolnego z 29.września 1905 nr.49 dz.rozp., nie zaś przez uczynienie drugiego języka krajowego drugim językiem wykładowym.

Prawo decyzji c.k.Rady Szkolnej krajowej w sprawie języka wykładowego szkoły, zastrzeżone jej § 6.państw.ustawy szkolnej nie jest też bezwzględne: ograniczają je bowiem inne ustawy, w szczególności zaś artykuł XIX.ustaw zasadniczych z dnia 21.XII.1867 nr.142. dz.rozp. (Orzeczenie Trybunału administracyjnego z dnia 27.IV.1897.L.328 i 9.III.1878,L.338 dz. 1/70 i II/228), z którym Wysoka c.k.Rada Szkolna krajowa stanęła w sprzeczności, zaprowadzając w szko-
le dzieci rodziców Polaków, wbrew woli tychże język wykładowy niemiecki obok polskiego, ograniczając przez to ich prawa narodowe i zatracając charakter narodowy wychowania w tych szkołach ludowych (§ 71. stałego regulaminu szkolnego z 29.IX.1905).

Wprawdzie Wydział gminny, jako jeden z czyn-
ników utrzymujących te szkoły, zgodził się na to za-
rządzenie Wysokiej c.k.Rady Szkolnej krajowej, ale
Wydział gminny nie był w tym wypadku ani jedynym, ani
najbliższym interesentem tych szkół, jak to w podo-
bnym wypadku orzekł Trybunał administracyjny w Wie-
dniu orzeczeniem z dnia 3.lipca 1906,L.267.XIII/1440.

Jak powyżej wykazano, niemiecki język wy-

4

kładowy w wyższych klasach wspomnianych na wstępie szkół, do których uczęszczają dzieci rodziców polskich, jest zarządzeniem:

- 1) niepedagogicznym, bo godzącym w wykształcenie ogólne, jakie ma dać dziecku szkoła ludowa,
- 2) zarządzeniem o motywach politycznych, godzącym w byt narodowości polskiej,
- 3) nielegalnym i ograniczającym prawa konstytucyjne karwińskich obywateli państwa.

Na tych opierając się motywach, podpisani, jako komitet rodzicielski, wybrany przez 864 rodziców dzieci szkolnych w roku 1910, podpisanych na podaniu do Wysokiej c.k.Rady Szkolnej krajowej, - upoważniony ponownie przez kilkadziesiąt tych samych obywateli każdej z poszczególnych szkół na wstępie wymienionych, uprasza:

Wysokie c.k.Ministerstwo Wyznań i Oświaty w Wiedniu raczy łaskawie znieść niemiecki język wykładowy w wyższych klasach szkół dzieci polskich w Karwinie a mianowicie: w 5-klasowej szkole ludowej dla chłopców w Karwinie, w 6-klasowej szkole ludowej na szybie Henryka, w 5-klasowej szkole ludowej w Karwinie-Granicy, w 5-klasowej szkole ludowej w Karwinie-Sowińcu i przywrócić we wszystkich tych szkołach język wykładowy polski jako jedyny język wykładowy.

W Karwinie, dnia 12. lipca 1914.

Komitet rodzicielski

*Muszej Włodzisław m.p.
Henryka w Karwinie*

W. K. Sember m.p.

*Tesnyak Franciszek
m.p. Karwin 1716*

Karol Ivan

Kupiec

w Gołnej Suchej

Rekurs przeciwko rozstrzygnięciu c.k.Rady

Szkolnej krajowej podpisało:

134	rodziców	posyłających	299	do	5-kl.szk.lud.	w	Karwinie-Sowiń.
132	"	"	292	"	5-kl.	"	" -Granicy.
106	"	"	213	"	5-kl.	"	" -(szyb Hen- ryka)
128	"	"	293	"	6-kl.	"	dla chłopców w Kar- winie

500 rodziców posyłających 1097 dzieci do wspomnianych czterech szkół w Karwinie.